

Odluke Ustavnog suda RH važne za prekršajno suđenje

Ustavna tužba:

U-III-3420/2018 od 23.01.2019.

Prekršajni postupak, prekršaj iz članka 189. stavka 1. točke 4. i stavka 2. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima ("Narodne novine" broj 167/03., 79/07., 80/11., 125/11., 141/13., 127/14. i 62/17.; u daljnjem tekstu: ZAPSP).

Načelo „jednakost oružja“ sastavni je dio sadržaja prava na pravično suđenje

Ustavna tužba podnesena je u povodu presude Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: drugostupanjski sud) broj: GŽ-944/2018 od 23. svibnja 2018. (u daljnjem tekstu: drugostupanjska presuda) i presude Prekršajnog suda u Zagrebu (u daljnjem tekstu: prvostupanjski sud) broj: PpG-1101/18 od 11. travnja 2018. (u daljnjem tekstu: prvostupanjska presuda).

OCJENA USTAVNOG SUDA

Prigovori iz ustavne tužbe podnositelja razmotreni su s aspekta ustavnog i prava zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava i konvencijskog prava zajamčenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

Ustavni sud ističe da je sadržaj ustavnog prava zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava ograničen na jamstva pravičnog suđenja. Sukladno tome, ocjenjujući navode ustavne tužbe sa stajališta tog ustavnog prava, Ustavni sud ispituje eventualno postojanje povreda u postupcima pred sudovima i na temelju toga ocjenjuje je li postupak, razmatran kao jedinstvena cjelina, bio vođen na način koji je podnositelju osigurao pravično suđenje.

U tom su smislu **obrazloženja sudskih odluka iznimno važna jer je nedostatak relevantnih i dostatnih razloga za ocjene kakve su odlukom dane prvi i najvažniji znak koji upućuje na arbitrarno sudsko odlučivanje.** Pri tome se treba voditi mjerilima dostatnosti i relevantnosti tih razloga.

Koliko će široka biti obveza suda da u pisanom obrazloženju svoje odluke navede razloge kojima se vodio pri njezinu donošenju (mjerilo dostatnosti) uvijek ovisi o osobitim okolnostima svakog pojedinog slučaja.

S druge strane, razlozi navedeni u pisanom obrazloženju odluke u pravilu će se smatrati relevantnima ako jasno upućuju na to da sudovi u konkretnom slučaju nisu proveli procjenu na nerazuman način, da nisu učinili neku drugu očitu pogrešku u prosudbi, pogrešno procijenili postojanje nekog važnog čimbenika ili pak propustili razmotriti sve relevantne čimbenike odnosno propustili uzeti u obzir sve činjenične i pravne elemente koji su objektivno mjerodavni za donošenje odluke, da nisu odbili provesti dokaze koji bi mogli dovesti do drugačije odluke i pri tome nisu zanemarili dokaze koje su sudu prezentirale stranke u postupku i sl. Ukratko, razlozi navedeni u pisanom obrazloženju odluke moraju obuhvatiti sve važne aspekte razmatranog slučaja koji su mogli utjecati na konačnu odluku suda (mjerilo relevantnosti).

10. U odnosu na načelo "jednakosti oružja" Ustavni sud ističe da je ono sastavni dio sadržaja prava na pravično suđenje u njegovom kaznenom i građanskom aspektu.

Nadalje, da značenje prava na "dobro pravosuđe" i pošteno suđenje u demokratskom društvu nužno uključuje jednakost sredstava stranaka u postupku ("jednakost oružja"), to jest obvezu suda (i tijela državne vlasti) da svakoj strani u postupku dade razumnu mogućnost iznošenja svojih razloga u uvjetima koji je ne stavljaju u položaj očite neravnopravnosti u odnosu na protivnu stranu. Iz načela "jednakosti oružja" izvode se i pojedina prava u odnosu na izbor i izvođenje dokaza. U odnosu na značenje tog procesnog jamstva Ustavni sud, upućuje, primjerice, na svoju odluku broj: U-III-2160/2011 od 9. svibnja 2013. ("Narodne novine" broj 58/13.), točke od 6. do 6.2.

11. U odnosu na načelo kontradiktornosti Ustavni sud napominje kako prema praksi Europskog suda za ljudska prava, **"pravo na kontradiktorni postupak jamči strankama mogućnost uvida u očitovanja ili dokaze koje daje suprotna strana i izražavanja svoga mišljenja o njima"** (predmet *Ruiz-Mateos protiv Španjolske*, br. 12952/87, § 63., presuda od 23. lipnja 1993.). Temeljni zahtjevi koji proizlaze iz prava na kontradiktorni postupak izloženi su, primjerice, u predmetu *Lazarević protiv Hrvatske* (br. 61435/08, odluka od 30. rujna 2010.):

"Sud ponavlja da pojam pravičnog suđenja implicira i pravo na kontradiktorni postupak. To pravo znači da stranke u kaznenom ili građanskom postupku moraju u načelu imati priliku ne samo obznanimi bilo koji dokaz koji je potreban da bi uspjele sa svojim zahtjevima nego i znati za sve predložene dokaze i podnesena očitovanja i davati primjedbe na njih s namjerom da utječu na odluku suda ... Ta se situacija ne mijenja kad su očitovanja neutralna prema pitanju o kojem sud treba odlučiti ili, prema mišljenju tog suda, ne predstavljaju nikakvu činjenicu ili tvrdnju koja se već ne nalazi u osporenoj odluci.

Stoga se pitanja vezana uz mogućnost očitovanja i davanja primjedbe o provedenim dokazima mogu razmatrati i sa stajališta zahtjeva za kontradiktornošću postupka (mogućnost saznati za dokaze i ispitati ih pred sudom) i sa stajališta prava na jednakost oružja (mogućnost saznati za dokaze i ispitati ih pod jednakim uvjetima koje ima suprotna strana u postupku).

Suprotno tvrdnjama podnositelja, ocjena je Ustavnog suda da je drugostupanjski sud, odlučujući o žalbi podnositelja, dao dostatne i ustavnopravno prihvatljive razloge za svoju odluku i pri tome je odgovorio na bitne navode žalbe podnositelja. S tim u vezi, Ustavni sud ističe kako članak 29. stavak 1. Ustava obvezuje sudove da obrazlože svoje odluke. Istodobno, međutim, ta ustavna obveza ne smije biti shvaćena tako da sudovi moraju detaljno odgovoriti na svaki argument koji stranke iznesu u postupku, odnosno u svojim žalbama ili drugim odgovarajućim podnescima.

Razmatrajući osporene presude i navode ustavne tužbe te presliku prvostupanjskog spisa, Ustavni sud utvrđuje da nije našao okolnosti koje bi ukazivale na povredu ustavnog prava na obrazloženu sudsku odluku i/ili podredno nepravilnu primjenu materijalnog i/ili procesnog zakona.

Ocjena je Ustavnog suda da **u konkretnom slučaju nije povrijeđeno pravo podnositelja na pravično suđenje s aspekta kontradiktornosti postupka.** Ovo iz razloga jer je podnositeljima prisustvovanje navedenom ročištu (a time i mogućnost ispitivanja svjedoka i uvida u dokumentaciju prezentiranu na ročištu) bilo omogućeno, dok **na navedeno ročište svojom voljom, iako uredno pozvani, nisu pristupili.**

U pogledu prigovora podnositelja da sud nije prihvatio dokaze koje su predložili u svojoj pisanoj obrani, Ustavni sud napominje da je člankom 89. PZ-a propisano da je sud dužan postupak provesti brzo i bez odugovlačenja, uz izbjegavanje svih nepotrebnih radnji i troškova te onemogućiti svaku zlouporabu prava što pripadaju strankama i sudionicima u postupku. **Niti iz jedne odredbe PZ-a, pa ni one iz članka 88. stavka 2. PZ-a (načelo slobodne ocjene dokaza), ne proizlazi obveza suda da mora izvesti svaki predloženi dokaz, kao što niti s druge strane nedostatak prijedloga za dopunu dokaznog postupka ne sprječava sud da izvede još neke dokaze, ako utvrdi da stanje stvari nije razjašnjeno.** Pitanje hoće li ili neće izvesti neki dokaz, pitanje je ocjene suda u svakom pojedinačnom slučaju.

Ustavni sud, sagledavajući provedeni postupak kao jedinstvenu cjelinu, ocjenjuje da podnositelju nije povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava niti u jednom od njegovih aspekata.

Odluka: U-III/3899/2018 od 11.9.2019.

Ustavno pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava

Članak 85. stavak 1. Prekršajnog zakona ("Narodne novine" broj 107/07., 39/13., 157/13., 110/15. i 70/17.) propisuje da se smatra da je okrivljenik obaviješten o prekršaju za koji se tereti ako je uredno primio optužni prijedlog.

Ustavna tužba se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Ustavnu tužbu podnijeli su trgovačko društvo Branal, trgovina in storitve d.o.o., sa sjedištem u Postojni, Republika Slovenija (u daljnjem tekstu: prvopodnositelj) i Aleš Hace iz Rakeka, Republika Slovenija (u daljnjem tekstu: drugopodnositelj), koje zastupa Vladimir Rađenović, odvjetnik u Jastrebarskom.

Ustavna tužba podnesena je u povodu presude Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske broj: Gž-3149/2017 od 12. siječnja 2018. (u daljnjem tekstu: drugostupanjska presuda) i presude Prekršajnog suda u Rijeci, Stalne službe u Delnicama broj: Pp G-2011/15 od 14. studenoga 2017. (u daljnjem tekstu: prvostupanjska presuda).

Drugostupanjskom presudom odbijena je, kao neosnovana, žalba podnositelja i potvrđena je prvostupanjska presuda u pobijanom dijelu.

Prvostupanjskom presudom podnositelji su proglašeni krivima zbog prekršaja iz članka 10. stavaka 1. i 2. Zakona o zabrani i sprječavanju obavljanja neregistrirane djelatnosti ("Narodne novine" broj 61/11.; u daljnjem tekstu: ZoZSOND) i kažnjeni novčanim kaznama i to prvopodnositelj u iznosu od 30.000,00 (trideset tisuća) kuna i drugopodnositelj u iznosu od 10.000,00 (deset tisuća) kuna, određeno je da se privremeno oduzeta vozila imaju vratiti prvopodnositelju, kao korisniku, te im je oduzeta imovinska korist pribavljena počinjenjem prekršaja u iznosu od 681.664,26 kuna.

2. Podnositelji u ustavnoj tužbi navode da su im osporenim presudama povrijeđene temeljne slobode i ljudska prava zajamčena Ustavom Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.).

4. Prekršajni postupak pokrenut je optužnim prijedlogom Ministarstva financija, Carinske uprave, Područnog carinskog ureda Rijeka, Carinskog ureda Rijeka, Službe za nadzor (u daljnjem tekstu: Ministarstvo financija) koji je podnesen prvostupanjskom sudu 3. lipnja 2015.

Optužni prijedlog podnesen je protiv prvopodnositelja, kao pravne osobe, i drugopodnositelja, kao odgovorne osobe u pravnoj osobi, zato što je prvopodnositelj protivno članku 5. stavku 1. alineji 1. ZoZSOND-a u razdoblju od 14. siječnja 2014. do 20. siječnja 2015. na području Republike Hrvatske obavljao gospodarsku djelatnost prekrcaja tereta (ogrjevnog drva) iako nije upisan u sudski ili drugi odgovarajući registar u Republici Hrvatskoj, a čime je počinio prekršaj iz članka 10. stavka 1. ZoZSOND-a, kažnjiv po članku 10. stavku 1. ZoZSOND-a za pravnu osobu i po članku 10. stavku 2. ZoZSOND-a za odgovornu osobu u pravnoj osobi.

4.2. Prekršajni sud u Rijeci, Stalna služba u Delnicama, donio je 22. srpnja 2015. presudu broj: Pp G-824/15 kojom je podnositelje oslobodio od optužbe ocijenivši da nema dokaza da su podnositelji počinili djelo za koje se optužuju te da se sporni rad podnositelja nije obavljao redovito.

4.3. U žalbi protiv navedene presude, podnesenoj 6. kolovoza 2015., Ministarstvo financija je istaknulo da je prvostupanjski sud pogrešno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje jer nije izvršio uvid i izveo sve dokaze koje je tužitelj priložio uz optužni prijedlog, nije izvršio uvid u glavni dokaz (pet popratnica) i da na zapisnicima o glavnoj raspravi nije naveo zbog čega nije prihvatio priložene dokaze, koje u žalbi detaljno navodi.

4.4. Rješenjem Visokog prekršajnog suda broj: GŽ-3428/15 od 13. listopada 2015. ukinuta je presuda broj: Pp G-824/15 od 22. srpnja 2015. i predmet je vraćen sudu prvog stupnja na ponovno suđenje uz obrazloženje da "prvostupanjski sud ne samo da nije proveo i ocijenio sve dokaze koje je predložio tužitelj, niti je obrazložio zašto ih nije proveo, nego u pobijanoj presudi i ne navodi što proizlazi iz provedenih dokaza".

4.5. U postupku koji je ponovljen nakon rješenja Visokog prekršajnog suda održano je ročište za glavnu raspravu 7. ožujka 2016. kojem je pristupio drugopodnositelj, sud je pročitao optužni prijedlog, a drugopodnositelj je izjavio da je razumio sadržaj optužnog prijedloga i iznio je obranu u nazočnosti svog branitelja.

4.6. Prvostupanjski sud je presudom broj: Pp G-2011/15 od 9. ožujka 2016. podnositelje proglasio krivima za prekršaj naveden u optužnom prijedlogu te ih kaznio novčanim kaznama

i to prvopodnositelja u iznosu od 30.000,00 (trideset tisuća) kuna i drugopodnositelja u iznosu od 10.000,00 (deset tisuća) kuna, određeno je da se privremeno oduzeta vozila imaju vratiti prvopodnositelju, a **ovlašteni tužitelj je upućen da imovinsko pravni zahtjev oduzimanja imovinske koristi u iznosu od 681.664,26 kuna ostvaruje u parnici.**

4.7. Rješenjem Visokog prekršajnog suda broj: GŽ-1976/16 od 28. rujna 2016. prihvaćena je žalba Ministarstva financija te je navedena presuda ukinuta i predmet je vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odlučivanje. Budući da je prvostupanjski sud izrekom utvrdio da su podnositelji počinili prekršaj na način kako se terete optužnim prijedlogom, **Visoki prekršajni sud zaključio je da je prvostupanjski sud bio dužan izrekom utvrditi i jesu li podnositelji istim prekršajem pribavili imovinsku korist u iznosu od 681.664,26 kuna i odlučiti o njezinu oduzimanju.**

4.8. U postupku koji je ponovljen nakon rješenja Visokog prekršajnog suda održano je ročište za glavnu raspravu 13. studenoga 2017. kojem je pristupio drugopodnositelj, sud je pročitao optužni prijedlog, a drugopodnositelj je izjavio da je razumio sadržaj optužnog prijedloga i iznio je obranu u nazočnosti svog branitelja.

5. Prvostupanjskom presudom podnositelji su proglašeni krivima i kažnjeni novčanim kaznama te im je oduzeta imovinska korist pribavljena počinjenjem prekršaja jer je utvrđeno da su počinili prekršaj činjenično i pravno opisan u izreci.

6. Protiv prvostupanjske presude podnositelji su izjavili žalbu koja je drugostupanjskom presudom odbijena kao neosnovana.

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

7. Podnositelji u ustavnoj tužbi navode da su im osporenim odlukama povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 29. stavcima 1. i 2. alinejom 1., 49. stavkom 1. i 50. stavkom 1. Ustava.

Povrede ustavnih prava podnositelji su obrazložili tvrdnjom da su "kao okrivljenici u predmetnom prekršajnom postupku trebali biti u najkraćem roku obaviješteni potanko i na jeziku koji razumiju o naravi i razlozima optužbe koja se diže protiv njih kao i o dokazima koji ih terete" te da akti, odluke, isprave koje su služile kao dokaz te bilo koji drugi dokumenti u prekršajnom postupku nisu prevedeni na slovenski jezik te da nisu upozoreni na pravo na tumača.

Također su naveli da je ovlašteni tužitelj tek u žalbi dostavio niz činjenica i dokaza koji "su uzeti u obzir prilikom donošenja rješenja Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske posl. br. GŽ-3428/15 od 13.10.2015, a nisu se smjeli uzimati u obzir".

Istaknuli su **da se sudovi nisu očitovali na njihove navode kojima su ukazivali na pravo Europske unije i praksu Suda Europske unije, osobito na stajalište da "inozemno trgovačko društvo mora osnovati podružnicu samo ako ima namjeru trajno obavljati gospodarsku djelatnost u Republici Hrvatskoj".**

IV. OCJENA USTAVNOG SUDA

Sadržaj ustavnog prava na pravično suđenje ograničen je na jamstva pravičnog suđenja. Sukladno tome, ocjenjujući navode ustavne tužbe sa stajališta tog ustavnog prava, Ustavni sud ispituje eventualno postojanje povreda u postupcima pred sudovima i na temelju toga

ocjenjuje je li postupak - razmatran kao jedinstvena cjelina - bio vođen na način koji je podnositelju osigurao pravično suđenje.

9. U konkretnom slučaju, odgovornost podnositelja utvrđena je u prekršajnom postupku nakon provedenog dokaznog postupka pred nadležnim prvostupanjskim sudom. **Podnositeljima je bilo omogućeno pratiti tijek postupka, sudjelovati u postupku, izjašnjavati se i predlagati dokaze u odnosu na odlučne činjenice te poduzimati sve zakonom dopuštene procesne radnje.**

10. **Razmatrajući obrazloženja osporenih presuda, Ustavni sud utvrđuje da se njima dostatno obrazlažu stajališta i uvjerenja tih sudova o postojanju odlučnih pravno relevantnih činjenica i okolnosti slučaja uslijed kojih je utvrđeno da su podnositelji osim usluge prijevoza tereta iz Hrvatske u Italiju vršili i djelatnost pretovara tereta, koji se obavljao kontinuirano tijekom 2014. i 2015. godine te da se radi o namjeri trajnog obavljanja te djelatnosti.**

10.1. Ustavni sud primjećuje da se osporavajući razlozi istaknuti u ustavnoj tužbi iscrpljuju u ponavljanju razloga o kojima je valjano raspravljeno pred Visokim prekršajnim sudom. Visoki prekršajni sud je obrazložio razloge zbog kojih nije prihvatio žalbene navode podnositelja, pa **Ustavni sud ocjenjuje da je Visoki prekršajni sud iznio ustavnopravno prihvatljive razloge za ocjenu podnositeljevih žalbenih navoda.**

10.2. **Visoki prekršajni sud odgovorio je na prigovor podnositelja da je ovlašteni tužitelj u žalbi dostavio činjenice i dokaze koji su uzeti u obzir prilikom donošenja rješenja Visokog prekršajnog suda broj: GŽ-3428/15 od 13. listopada 2015. te je, prema ocjeni Ustavnog suda, za svoje stajalište naveo dostatne i relevantne razloge.**

S tim u vezi Ustavni sud ističe da Ministarstvo financija u podnesenoj žalbi nije dostavilo nove dokaze već je ukazalo da prvostupanjski sud nije izvršio uvid i izveo sve dokaze koji su priloženi uz optužni prijedlog te je zbog toga Visoki prekršajni sud i ukinuo prvostupanjsku presudu od 22. srpnja 2015. (v. točke 4.3. i 4.4. odluke).

10.3. Stoga, sagledavajući postupak koji je prethodio ustavnosudskom postupku kao jedinstvenu cjelinu te cijeneći sadržaj osporenih presuda Ustavni sud ocjenjuje **da podnositeljima, u konkretnom slučaju, nije povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.**

11. U odnosu na prigovor podnositelja da su trebali biti u najkraćem roku obaviješteni potanko i na jeziku koji razumiju o naravi i razlozima optužbe i o dokazima koji ih terete Ustavni sud primjećuje da je **optužni prijedlog podnositeljima dostavljen uz pozive za glavnu raspravu zakazanu za 18. lipnja 2015.**

Na optužni prijedlog su se podnositelji očitovali podneskom od 18. lipnja 2015. te je na ročištima za glavnu raspravu održanim 18. lipnja 2015., 20. srpnja 2015., 7. ožujka 2016. i 13. studenoga 2017. optužni prijedlog pročitao, a drugopodnositelj je izjavio da je razumio sadržaj optužnog prijedloga (v. točke 4.1., 4.5. i 4.8. odluke).

11.1. Slijedom navedenog, a imajući u vidu i članak 85. stavak 1. Prekršajnog zakona ("Narodne novine" broj 107/07., 39/13., 157/13., 110/15. i 70/17.) koji propisuje da se

smatra da je okrivljenik obaviješten o prekršaju za koji se tereti ako je uredno primio optužni prijedlog, Ustavni sud utvrđuje da su podnositelji bili dovoljno obaviješteni o naravi i razlozima optužbe, pa prigovor povrede prava zajamčenog člankom 29. stavkom 2. alinejom 1. Ustava ocjenjuje neosnovanim.

11.2. U odnosu na prigovor da dokumenti korišteni u postupku nisu prevedeni na slovenski jezik i da podnositelji nisu upozoreni na pravo na tumača ističe se da taj prigovor podnositelji po prvi put ističu tek u ustavnoj tužbi te se stoga taj prigovor neće razmatrati.

12. Ostali prigovori podnositelja vezani uz članke 49. stavak 1. i 50. stavak 1. Ustava, na način kako su postavljeni u ustavnoj tužbi te u mjeri u kojoj bi u okolnostima konkretnog slučaja osporene presude mogle utjecati na ostvarivanje sadržaja tih ustavnih normi, ne upućuju na mogućnost povrede ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom.